

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНО НАУЧНО УТЕМЕЉЕЊЕ И ЕКСПЕРИМЕНТАЛНА ВАЛОРИЗАЦИЈА ИНДИВИДУАЛНО ПЛАНИРАНЕ НАСТАВЕ

Миле Илић¹

(Приказ књиге: Јерковић, Љ. (2023). *Индивидуално планирана настава*, Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци)

Научна монографија под насловом *Индивидуално планирана настава* аутора др Љиљане Јерковић обимно је дјело које, поред предговора, увода, прилога, индекса имена и појмова и литературе, садржи још шест тематски релевантних и садржајно-логички повезаних поглавља: 1. Општа теоријска полазишта индивидуално планиране наставе, 2. Осврт на претходна тангентна истраживања, 3. Методологија теоријског проучавања и експерименталног истраживања, 4. Резултати теоријског проучавања индивидуално планиране наставе, 5. Резултати експерименталног акционог истраживања, и 6. Закључци.

У поглављу под насловом *Општа теоријска полазишта индивидуално планиране наставе* дато је цјеловито одређење појма индивидуално планиране наставе, а критички су размотрени и остали тангентни појмови. Аутор је идентификовао обиљежја индивидуално планиране наставе која је могуће заснивати на елементима праваца педагогије „есенције“ XIX и XX вијека (педологија, индивидуална педагогија, персоналистичка педагогија, прогресивистичка педагогија и педоцентризам), савремених психолошких теорија учења и хуманистичких теорија личности, те у концепцијама појединих алтернативних школа (Школа живота, Квалитетна школа, Школа у Самерхилу).

У поглављу *Осврт на претходна тангентна истраживања* дат је преглед и критички осврт на резултате репрезентативних истраживања

¹ Миле Илић је редовни професор у пензији Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци. Електронска адреса: ilic50@yahoo.com

варијанти система индивидуализоване наставе, а једна од њих је индивидуално планирана настава. Детаљније је приказано истраживање индивидуално планиране наставе у оквиру пројекта на Универзитету у Питсбургу, схваћено, с правом, као зачетак идеје те варијанте индивидуализоване наставе.

У поглављу *Методологија теоријског проучавања и експерименталног истраживања* приказана је специфична методологија теоријског проучавања дидактичких основа индивидуално планиране наставе и емпиријског истраживања њених образовно-васпитних ефеката. Поменуто поглавље садржи стандардне методолошке компоненте сагледане у посебним поднасловима. Методологија теоријског проучавања дидактичких основа индивидуално планиране наставе и методологија експерименталне валоризације образовно-васпитних ефеката индивидуално планиране наставе чине једну функционалну цјелину.

У поглављу *Резултати теоријског проучавања индивидуално планиране наставе* по први пут су научно утемељене цјеловите дидактичке основе индивидуално планиране наставе. Научно заснивање дидактичких основа индивидуално планиране наставе обухватало је идентификацију елемената савремених дидактичких парадигми (феноменолошка и конструктивистичка), дидактичких теорија и наставних система на којима су заснована обиљежја индивидуално планиране наставе, експликацију положаја и активности ученика, позиције, активности, стила и компетенција наставника у таквој настави, те презентацију специфичности макроструктуре и микроструктуре индивидуално планиране наставе.

У поглављу *Резултати експерименталног акционог истраживања* детаљно су и аргументовано приказани, те критички интерпретирани резултати истраживања образовно-васпитних ефеката индивидуално планиране наставе у оквиру три кључна потпоглавља: 1. Ефекти индивидуално планиране наставе српског језика, 2. Ефекти индивидуално планиране наставе математике и 3. Васпитни ефекти индивидуално планиране наставе. Такође, дат је критички осврт на токове и резултате експерименталног акционог истраживања.

У *Закључцима* је извршена рекапитулација налаза теоријског проучавања дидактичких основа индивидуално планиране наставе и ефеката експерименталног акционог истраживања. Критички је валоризована апликативна вриједност индивидуално планиране наставе у

нашим материјално-техничким, кадровским и организационим условима. Идентификовани су могући изазови наставника у таквој настави. Експлициране су андрагошко-дидактичке импликације резултата истраживања. Отворени су бројни проблеми које би у наредним пројектима било вриједно истражити.

Након закључака, дат је списак великог броја тематски релевантних домаћих и страних библиографских јединица које су кориштене у расвјетљавању дидактичких основа и образовно-васпитних ефеката индивидуално планиране наставе.

Прилози садрже сљедећа четири сегмента: 1. Примјери истраживачких и развојно-дијагностичких инструмената, 2. Примјери континуума образовно-васпитних исхода у програмским подручјима Српског језика и Математике, 3. Примјери профила и индивидуалних образовно-васпитних програма ученика 4. Примјери микропланова индивидуално планираних активности за ученике. Ови репрезентативни прилози могу бити корисни за потпуније разумијевање суштине индивидуално планиране наставе, али и за њену практичну примјену.

Узимајући у обзир цјелину текста, може се закључити да је аутор врло логички, „у виду лијевка“ конципирао структуру монографије, систематично водећи читаоце од општег ка појединачном. Прво је расвијетлио дидактичке основе индивидуално планиране наставе, експериментално провјерио њене образовне и васпитне ефекте, а затим у прилозима приказао репрезентативне примјере операционализације њених дидактичких основа у развојно-дијагностичке инструменте (који су у овом случају били и истраживачки), примјере персоналних профила конкретних ученика и њима прикладних индивидуалних програма васпитно-образовних програма у зони наредног развоја те примјере микропланова индивидуално планираних активности за те ученике. Резултат те ауторове студиозности и систематичности јесте теоријски утемељена, експериментално и практично верификована нова варијанта система индивидуализоване наставе – индивидуално планирана настава.

Научна монографија др Љиљане Јерковић под насловом *Индивидуално планирана настава* јесте оригинално научно дјело у којем су први пут развијене цјеловите интердисциплинарно утемељене дидактичке основе индивидуално планиране основношколске наставе. На тим основама инвентивно је операционализован тематски прикладан

методолошки концепт научне валоризације ове нове варијанте индивидуализоване наставе. Успјешно је провјерен дидактички експеримент са паралелним групама током једне школске године. У иницијалним, интермедијалним и финалним испитивањима примијењене су серије одговарајућих мјерних инструмената у оквиру адекватних истраживачких техника и тематски прикладних научноистраживачких метода. Квантитативни показатељи и квалитативне интерпретације омогућили су извођење научно поузданих генерализација о образовно-васпитним ефектима индивидуално планиране наставе, чиме су отворене могућности имплементације ове дидактичке иновације у савременој школи и дат значајан допринос продубљивању научних сазнања савремене дидактике. Зато ова научна монографија може бити поуздан ослонац у проучавању и унапређивању индивидуално планиране наставе теоретичарима педагошке науке, дидактичарима, методичарима, руководиоцима педагошких установа и просвјетним савјетницима, наставницима у школама свих врста и нивоа, педагозима, школским психолозима, персоналним асистентима те студентима наставничких факултета.